

Pedagogisch profiel

Algemene uitgangspunten

YAR Vlaanderen is een samenlevingsprogramma dat een nieuwe leefomgeving creëert voor jongeren. Niet ter vervanging van de bestaande leefomgeving, maar aanvullend. Afhankelijk van het programma neemt het 9 of 11 maanden in beslag.

Uniek aan de organisatie: de inzet van vrijwillige medewerkers die door YAR Vlaanderen worden opgeleid, én het engagement van bedrijven en organisaties. Samen met een beperkte groep professionele medewerkers vormen zij een nieuwe gemeenschap waarbinnen jongeren op een positieve manier aan hun toekomst kunnen werken.

YAR Vlaanderen ondersteunt jongeren door hun netwerk te verruimen en versterken, en door ze bewust te maken van eigen keuzes en verantwoordelijkheden. Door in te zetten op de pijlers netwerk en persoonlijke ontwikkeling (en zelfstandig wonen) geeft YAR Vlaanderen jongeren de mogelijkheid om hun leven weer op de sporen te krijgen.

Deze programma's laten jongeren ervaren dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor hun keuzes. Niemand anders. En dat het maken van bewuste keuzes de eerste stap is om hun leven of woonsituatie zélf in handen te nemen.

Programma

Voortraject

Gedurende een voortraject van tien weken (YAR Coaching) of vijf weken (YAR Wonen) worden jongeren voorbereid om deel te nemen aan het programma. In de loop van die periode stellen ze drie concrete, persoonlijke doelen die ze via het programma willen waarmaken.

Bijvoorbeeld het contact met ouders herstellen, een dagbesteding vinden, een diploma behalen, geen criminele feiten meer plegen, werken aan zelfvertrouwen, emotieregulatie, enzovoort.

Los van de drie doelen vereist een deelname aan YAR Wonen ook een noodzakelijkheid om alleen te wonen.

Residentiële trainingsweek/-dagen

De tweede fase is een intensieve, sterk gestructureerde residentiële training van vier dagen voor YAR Wonen of vijf dagen voor YAR Coaching. Een gemiddelde trainingsdag loopt van acht uur 's morgens tot middernacht, met activiteiten die elkaar in hoog tempo opvolgen. Alles is erop gericht om jongeren een nieuwe, positieve manier van denken aan te leren. Om ze te laten ervaren dat ze de kracht hebben om keuzes te maken en er verantwoordelijkheid voor te zijn – los van hun levensomstandigheden, problemen of andere externe factoren. En dat ze daarmee een nieuwe toekomst voor zichzelf kunnen uittekenen.

Natraject

Het natraject doorlopen de jongeren vanuit hun eigen woonst, van thuis uit, vanuit de instelling of andere verblijfsplek.

De wekelijkse contacten (telefonisch en één ontmoeting) met de vrijwillige medewerker en de maandelijkse groepsbijeenkomsten vormen hier het format. Hoe de vrijwillige medewerker en jongere elkaar contacteren, of waar en wanneer ze elkaar ontmoeten, spreken ze samen af.

De groepsbijeenkomsten worden door de professionele medewerkers van YAR Vlaanderen omkaderd. De datums liggen bij de start van het coachingprogramma vast.

Op de wekelijkse ontmoeting hebben vrijwillige medewerkers en jongeren de drie doelen als insteek om met elkaar aan het werk te gaan. Het interview met de jongeren bij de kennismaking op een oriëntatiemoment vormt het startpunt.

Het standpunt dat jongeren tijdens de residentiële trainingsweek/-dagen voor zichzelf hebben ingenomen, is een krachtig instrument om als een bewuste persoon in het leven te staan. Het concretiseren in het dagelijkse leven is een proces dat begint met misstappen en verwezenlijkingen erkennen. Zijn de acties die ze (wel of niet) ondernomen hebben in lijn met wat ze voor zichzelf hebben uitgesproken? De vrijwillige medewerker en jongere gaan er samen mee aan de slag, met de relatie die beiden aangaan als cruciaal instrument.

Maandelijks groepsbijeenkomsten zijn bedoeld voor vrijwillige medewerkers en jongeren. Zulke bijeenkomsten zijn thematisch en worden gradueel opgebouwd met oog voor de individuele trajecten en groepsprocessen.

Gedurende 34 weken coaching is er wekelijks contact tussen jongere en vrijwillige medewerker. En ook tussen de professionele en vrijwillige medewerkers van YAR Vlaanderen. Om de zes weken vindt een fysieke ontmoeting plaats. De vrijwillige medewerkers worden ondersteund volgens het coach-de-coach-principe. Het is in deze relatie dat het traject van de jongere van nabij wordt opgevolgd.

In dit traject zijn er ook contacten met de buitenwereld, bijvoorbeeld met ouders, school of instelling. De professionele medewerkers van YAR Vlaanderen onderhouden deze contacten.

Voor de vrijwillige medewerkers is er een maandelijks coachesbijeenkomst waarop een professionele medewerker van YAR Vlaanderen hun curriculum uitdiept. Naast het curriculum staan ontmoeting en intervisie centraal op deze bijeenkomsten.

Het traject dat jongeren afleggen betekent persoonlijke groei – een proces waarvoor ze zelf hebben gekozen bij aanvang van het programma. Datzelfde bewustwordingsproces ervaren

ook volwassenen in hun traject. Ook voor hen leidt het tot een waardevol persoonlijke-ontwikkelingstraject.

Het coachingstraject heeft ook een ceremonieel aspect. Halverwege het YAR Wonen-programma vindt een evenement plaats om een stand van zaken mee te geven aan het ruime netwerk. Het YAR Coaching-programma wordt afgesloten met een slotceremonie.

Op die feestelijke momenten nemen jongeren het podium in. Het hele YAR-netwerk is getuige van wat de jongeren samen met de vrijwillige medewerkers hebben bereikt.

Jongeren delen hun realisaties op persoonlijk vlak, plus hun initiatieven om een bijdrage te leveren aan hun gemeenschap.

Het doel van deze events: jongeren opnieuw omringen met mensen uit het netwerk dat de programma's mee mogelijk maakt.

Voor de vrijwillige medewerkers, verwijzers, betrokkenen, partners, het netwerk van YAR Vlaanderen en andere geïnteresseerden is dit een uitgelezen kans om getuige te zijn van de stappen die de jongeren zetten op het vlak van persoonlijke ontwikkeling en groei.

Methodiek

Een samenleving bestaat uit individuen. Daarom staat de jongere als individu ook centraal in de methodiek. Het versterken van het individu heeft als logisch gevolg een sterkere samenleving. YAR Vlaanderen erkent de meerwaarde van werken met de context rond de jongere (gezin, familie), maar zet toch vooral in op werken met de jongere zelf.

De manier waarop jongeren worden geworven, start met vertrouwen opbouwen. Voor jongeren instappen, krijgen ze alle informatie die ze nodig hebben. Enkel door de jongeren de mogelijkheid te geven om nee te zeggen, kunnen ze in alle vrijheid en gebaseerd op een visie voor zichzelf wel of niet in het programma stappen. Het uitgangspunt: alleen als je bereid bent om een nee te horen, kun je een authentieke ja krijgen.

De doelen die jongeren voor zichzelf stellen zijn een middel om aan persoonlijke ontwikkeling te doen. Ze worden ondersteund om hun grenzen te verleggen. Om kritisch te kijken naar hun omgeving. Om over drempels te stappen. Professionele en vrijwillige medewerkers nemen niet over, maar ondersteunen en bekrachtigen de persoonlijke groei – hoe klein of gestaag ook. In dit uitgangspunt is een autonome stap van de jongere veel meer waard dan tien stappen waarbij hulp (overnemen) een determinerende factor is.

De professionele en vrijwillige medewerkers stellen zich neutraal op, zonder oordeel of mening over het reilen en zeilen van de jongeren. De coaching is gebaseerd op feiten (wat gebeurde er?), niet op interpretaties of meningen (welke betekenis geef je eraan?). De medewerkers kijken naar hoe de feiten in lijn zijn met het engagement dat de jongere voor zichzelf heeft uitgesproken. Er wordt niet gesproken in termen van goed of fout, want dat zou binnen het domein van oordeel vallen.

Als jongeren hun woord houden, doen ze wat vooropgesteld werd. Doen ze dat niet, dan wordt samen gekeken naar hoe het in de toekomst anders kan, of hoe het wel in lijn kan zijn met het uitgesproken engagement.

In de aanpak naar jongeren toe komen aspecten uit criminologische, psychologische, filosofische en pedagogische ontwikkelingsvelden samen. In plaats van alleen in te zetten op onderwerpen gerelateerd aan gedrag of delicten, houdt men rekening met het verleden en de ontwikkeling van jongeren.

Het programma voor risicojongeren focust niet alleen op gedrag (reguleren), maar ook op de diepgewortelde oorzaken van het gedrag. Vaak zijn dat onderliggende ontwikkelings- en psychologische drijfveren. Bijvoorbeeld woede, inzicht over oorzaak en gevolg, herkaderen van gebeurtenissen en empathie voor slachtoffers. Hoewel het geen therapeutisch programma is, worden een aantal processen in gang gezet waarbij men de therapeutische behoeften van risicojongeren mee in rekening brengt.

De interventie is gebaseerd op succesvolle processen/tools en leidt tot een unieke aanpak die het beste van verschillende werelden verenigt: cognitieve gedragstherapie, rationele emotieve therapie, waarderend onderzoek, groepsdynamica, positieve psychologie, ervaringsleren en ontologie.

Cognitieve gedragstherapie en rationele emotieve therapie zijn technieken die vaak in de trainingen en coachinggesprekken naar voor komen. Het therapeutische luik wordt niet geambieerd, maar men staat stil bij hoe denken, voelen en acties elkaar beïnvloeden. Via een praktische benadering van persoonlijke doelen en dagelijkse issues waar jongeren tegenaan lopen, probeert men patronen van gedragingen te doorbreken. Door wat jongeren over zichzelf denken kritisch te benaderen en aan te tonen dat de betekenis die ze aan gebeurtenissen geven voor interpretatie vatbaar is. Wat zou een andere interpretatie van dezelfde gebeurtenis teweeg kunnen brengen? Zou dat de acties positief kunnen beïnvloeden?

Een andere tool is **waardierend onderzoek en positieve psychologie**. De focus ligt niet op 'wat werkt er niet in je leven?' Er wordt eerder stilgestaan bij wat wel werkt, wat hun leven wel de moeite waard maakt. Er wordt ook ingezet op algemeen welzijn.

Dat gebeurt indirect door de nadruk te leggen op verwezenlijkingen, ze die expliciet te laten benoemen in groepsbijeenkomsten en veelvuldig te bekrachtigen.

Er wordt ook ingezet op het verbreden van de jongeren hun netwerk en relaties (vrijwillige medewerkers en andere jongeren). Via sociale projecten, waarin jongeren en hun vrijwillige medewerkers iets terugdoen voor de samenleving, probeert men een gevoel van betekenis te geven.

Door erover te praten in groep creëren we een dynamiek die het vertrouwen doet groeien. Die het engagement in het nastreven van een positieve verandering vergroot. En die door een positief beeld van de toekomst het huidige gedrag beïnvloedt. Groeps gesprekken zorgen ook voor (h)erkenning tussen de jongeren onderling.

Bij **ervaringsleren** gaan theorie en praktijk hand in hand. Voor veel mensen is de ervaring in een buitenoefening of op een hoogteparcours waardevoller om te ontdekken hoe een bepaalde benadering je tegenhoudt – zowel op tien meter hoogte als in je leven.

Er wordt ook een veilige omgeving gecreëerd waarin de jongeren kunnen leren en ervaren, vooral tijdens de residentiële trainingsweek/-dagen. Bijvoorbeeld hun woord geven ten aanzien van basisregels, informatie delen over zichzelf, ruimte krijgen om hun emoties te laten zijn.

Vrijwillige medewerkers betrekken is een fundamentele keuze van YAR Vlaanderen en een belangrijke hoeksteen van de werking. Voor de jongeren is dit ook van belang: ze zien dat mensen zich onvoorwaardelijk (100 procent engagement/commitment) voor hen inzetten, en dat er volwassenen zijn die ze kunnen vertrouwen. In die zin vormen vrijwillige medewerkers een groot kapitaal binnen de organisatie. Binnen het vaste format geven ze concreet gestalte aan de invulling ervan, en zijn ze cruciaal voor het slagen van YAR Coaching en YAR Wonen.

Werken met vrijwillige medewerkers heeft ook een maatschappelijk effect: de wederzijdse beeldvorming tussen jongeren en vrijwillige medewerkers en partners verandert. De jongeren krijgen een ander beeld van volwassenen en omgekeerd.

De **zijnsleer of ontologie** is een onderdeel waarmee de trainingen worden gevormd om mensen persoonlijk te ontwikkelen. We komen vaak terug op de vraag: wie ben ik/jij. Zo zetten we deelnemers aan tot diepe reflectie rond de vraag hoe ze zichzelf definiëren. En hoe dat een beperking kan zijn om te groeien. De invalshoeken zorgen voor een opening waarbij mensen verder kunnen uitzoeken wat mogelijk is.

Theoretische basis

In een gecombineerd herstelmodel gaat men uit van verschillende aspecten: zichtbaar gedrag of acties van een jongere, onderliggende behoefte of waarom een jongere een bepaalde actie stelt, en een gelaagde interventie die men ertegenover stelt.

Met andere woorden: bepaald gedrag en de psychologische behoefte die erachter schuilt herkennen, en dan een interventie opbouwen die afgestemd kan worden op die behoefte.

Men vertrekt vanuit de fundamentele overtuiging dat jongeren niet gedefinieerd zijn door het verleden. En dat ze anders in het leven kunnen staan door het heden anders aan te pakken en zichzelf opnieuw uit te vinden.

De gefaseerde aanpak focust op een relatie (of rapport) leggen enerzijds, en interacties over wat er speelt anderzijds. Die gefaseerde opbouw maakt de weg vrij voor tussenkomsten op maat, op een manier die echt een verschil kan maken.

Basis

Het eerste of basisniveau is gebaseerd op het idee van een doorbraak bekomen: jongeren worden ondersteund om hun leven aan te pakken en voor zichzelf een 'beter' leven en 'betere' resultaten te behalen.

Die doet men door op een oriëntatiemoment de mogelijkheid die het programma is uit te spreken. Jongeren herkennen zich in elkaars moeilijkheden. Ze zien hoop en kansen in een leven waarin ze 'succesvol zijn' al hadden opgegeven.

Instabiel en chaotisch leven

Het tweede niveau van het model volgt Maslows hiërarchie van behoeften (piramide van Maslow). Die stelt dat gezonde psychologische groei alleen kan plaatsvinden als aan de basisbehoeften op het vlak van fysiologie en veiligheid is voldaan.

Wat men vooral ziet bij jongeren is uitdagend gedrag (agressie, ontvluchtingen, zelfverwonding), instabiele en onduidelijke woonsituaties, druggebruik, ondermaats slaapritme, gebrek aan hygiëne, aanstootgevend taalgebruik, slechte voedingsgewoontes, ongepaste relaties, te veel vertrouwen op leeftijdsgenoten ...

Hierdoor is het tweede niveau van het model de behoefte aan ondersteuning om zich te concentreren op het opbouwen van structuur en routine in het dagelijkse leven.

Bijvoorbeeld veilige accommodatie, regelmatige maaltijden en bedtijden, persoonlijke hygiëne, educatieve routine, consistente grenzen en verwachtingen van gedrag.

Op de residentiële trainingsweek/-dagen geldt een rigide structuur van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Beweging, ontspanning, cursus, basisregels en emotionele en fysieke veiligheid vormen de rode draad.

Opbouwen van vertrouwen en relatie

Zodra er aan de basisbehoeften is voldaan, acht men de jongeren klaar om open te staan voor het ontwikkelen van vertrouwensrelaties met volwassenen. Daarom richt het derde niveau zich op medewerkers die met jongeren aan de slag gaan om constructieve relaties op te bouwen. Men rekent hiervoor op professionele en vrijwillige medewerkers die een coachende rol aannemen en de jongeren benaderen als evenwaardig en capabel.

Het zichtbare gedrag van jongeren evolueert naar een ontspannen houding. Ze bouwen een vertrouwensband op met enkele medewerkers. Zijn meer bereid om routines en regels na te leven. En aanhoudende issues in relaties met leeftijdsgenoten en emotionele uitbarstingen nemen af.

Jongeren hebben behoefte aan volwassenen die ze als voorbeeld kunnen zien. Er ontwikkelt zich een nood aan veiligheid en geborgenheid. We bieden dit door vast te houden aan structuur en routines. Door duidelijke grenzen te stellen. En door in te zetten op een-op-eencontacten met volwassenen in de vorm van individuele coachinggesprekken. Zo worden jongeren klaargestoomd om meer van zichzelf te delen in groep, en te onthullen hoe het leven voor hen is (of was).

Traumaverwerking

Eens er sterke werkrelaties zijn ontwikkeld, kunnen jongeren in het vierde niveau beginnen delen over huidige of vroegere trauma's.

Na verloop van tijd biedt dit mogelijkheden om dieper te gaan, om relevante issues te bespreken en moeilijke levenservaringen opnieuw te bekijken.

Pas als jongeren succesvol de eerste twee lagen van het model doorlopen, voelen ze zich veilig genoeg – misschien voor het eerst – om na te denken over en te verwoorden wat er met ze is gebeurd. De onthullingen gaan van rouwverwerking, misbruik en verwaarlozing, tot mishandeling, uitbuiting, incest en huiselijk geweld.

Tijdens het proces van traumaverwerking kan uitdagend gedrag opnieuw de kop opsteken. Jongeren gaan zich aanhankelijk gedragen naar volwassenen met wie ze een vertrouwensband hebben opgebouwd, óf ze gaan die net afkeuren en afwijzen.

De medewerkers kunnen werken met of verwijzen naar specialistische therapeutische interventies om jongeren te helpen bij het verwerken van traumatische ervaringen en verliezen. Op de residentiële trainingsweek/-dagen is een therapeut aanwezig die mee risico-inschattingen maakt.

Werven van inzichten en processen rond bewustwording

Tijdens de eerste vier fasen zijn jongeren mogelijk nog niet in staat om hun huidige situatie of gedrag volledig te begrijpen. Of om de impact of gevolgen van hun misstappen te erkennen en aan te pakken. Daarom kunnen de medewerkers pas in niveau 5 aan de slag gaan met onderwerpen als consequente denkvaardigheden, empathie en herstelgericht werken.

Jongeren tonen zich rustiger en hebben meer inzicht in hun gedrag. De overtuigingen over zichzelf zijn evenwichtiger. Ze hebben behoefte om een 'nieuwe ik', zelfvertrouwen, denkprocessen en vaardigheden te ontwikkelen.

In groepsessies worden hun huidige en eerdere misstappen overlopen. Ze worden uitgedaagd om na te denken over resultaat/gevolg van acties en keuzes. Jongeren staan met een vrijwillige medewerker stil bij hoe je woede anders kan aanpakken. Ze werken aan

schuldinzicht en empathie voor slachtoffers, en bezinnen over wat nodig is om een 'goed' leven te hebben.

Toekomst plannen

Door het zesde niveau hebben jongeren meer zelfvertrouwen en een grotere acceptatie van hun capaciteiten en potentieel ontwikkeld. Ze nemen voor zichzelf een 'standpunt' in van waaruit ze hun leven gaan leiden.

Toch hebben ze nog altijd steun nodig om de kansen op duurzaam succes te vergroten. Onder andere bij doelen stellen, onderwijs en een gestructureerde benadering van vrije tijd en gemeenschapsleven.

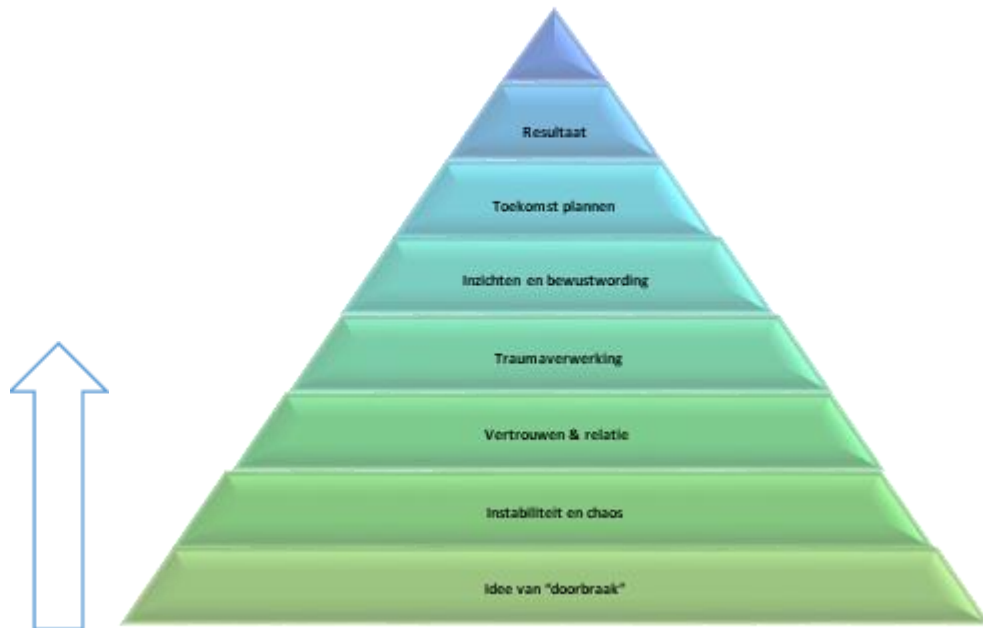
Door in het natraject aan de slag te gaan met een persoonlijke vrijwillige medewerker, worden jongeren ondersteund en gegidst in hun toekomstplannen. De vrijwillige medewerker volgt ze wekelijks op in hun acties, luistert, bekrachtigt en stuurt bij waar nodig.

Resultaat boeken

In de laatste fase wordt erkend dat jongeren na verloop van tijd zelfredzaam kunnen worden. En dat ze een gezond, onafhankelijk leven kunnen leiden met weinig of geen aanvullende ondersteuning om doelen te behalen.

Naar het einde van het natraject laat de vrijwillige medewerker meer ruimte voor autonomie in de eigen keuze, binnen een context van ondersteuning. YAR Vlaanderen zorgt voor een ondersteunend netwerk dat jongeren ruimte geeft om te leren.

Als groep en bij uitbreiding met het ruimere netwerk, worden hun resultaten op een feestelijk evenement gevierd. De slotceremonie zet jongeren in de schijnwerpers. Ze worden bekrachtigd en door de samenleving erkend voor de geboekte resultaten en hernieuwde manier van in het leven staan.

Trauma Herstelmodel

Vrijwillige medewerkers

Mede door de ondersteuning van vrijwillige medewerkers, kunnen jongeren aan hun doelen werken en hun leven op het (voor hen) juiste spoor brengen.

Voor YAR Coaching zijn er per programma 75 vrijwilligemedewerkersfuncties voor 25 jongeren. En dat voor de drie verschillende fasen: voortraject, residentiële trainingsweek en natraject.

Voor YAR Wonen Limburg en stad Antwerpen worden er jaarlijks 60 vrijwilligemedewerkersfuncties ingevuld: 36 in het natraject en 24 voor de residentiële trainingsdagen.

In totaal zijn er 435 vrijwilligemedewerkersfuncties per jaar.

Telkens vrijwillige medewerkers intekenen op een programma, moeten ze deelnemen aan een opleiding. Die opleiding is specifiek per fase. Ze stelt de vrijwillige medewerker in staat om in persoonlijke ontwikkeling te staan, vertrouwd te raken met de concepten en

modellen, en de juiste zijnsgrond te ontwikkelen. Zo kunnen ze, volgens de filosofie van YAR Vlaanderen, jongeren ondersteunen om hun doelen waar te maken.